

متأسفانه طرز فکر اولیاء وقت طوری بود که صرفاً تسریع امور و ادعاب مردم مد نظر قرار میگرفت و آن فکر اصلی که مبنای تشکیل هیئت اتهامیه در سایر قوانین دنیا بود در اینجا منظور نشد.

جلسه مقدماتی عملاً اعتباری ندارد نه وکلای مدافع متهم بآن ایهیتی میدهند و نه قضات بدیده‌ای که باید بآن بشکنند جلسه مقدماتی را تشکیل میدهند و حال آنکه حلاجی امر در این مرحله روشن کردن وضعیت اتهام و شخص متهم بقدری مهم است که اگر این نقیصه رفع شود بسیاری از معایب موجود فعلی در رسیدگی پرونده‌های جنائی از بین میرود. بهین منظور در طرح اصلاحی آئین دادرسی کیفری که فعلاً در دست اقدام است - تشکیل این هیئت در نظر گرفته شده و امیدواریم که با تصویب آن رفع این مشکل بزرگ در رسیدگی با مورد جنائب بشود.

اماهیت منصفه - بتجربه ثابت شده است که وجود هیئت منصفه مرکب از اشخاص عادی که با قضاوت و مر قانون سر و کاری ندارد ندر کتار قضاات حرفه‌ای بسیار مفید و برای تصبیق حکم با اوضاع و احوال فرد مجرم نقش بزرگی را ایفاء مینمایند. بودن بان بودن هیئت منصفه در دادگاه جنائی هر کدام دارای محاسن و معایبی است که در اطراف آن از طرف اهل فن مباحثات و گفت و شنودهای زیاد شده که باز در اینجا مجال ذکر آن نیست ولی چنانچه توجه مخصوص بر رفع معایب ناشیه از دعوت هیئت منصفه و اظهار نظر آنان قبل از صدور رای دادگاه بعمل آید و سعی شود که تشکیل هیئت منصفه موجب اطمان رسیدگی و تویق دادرسی نشود بقیقه نگارنده صلاح در بودن آن است که افراد جامعه در نتیجه و تنبه فردی که مغل نظم اجتماع آنها شده شرکت نمایند علاوه وجود هیئت منصفه جلوگیری از ایرادات بسیاری که بجای بیجا قضات حرفه‌ای میشود خواهد گرفت «و در حکومت مردم بر مردم قضاوت مردم نسبت بر مردم عملی خواهد شد.»

ارسال خلعتبری

اصلاح قانون آئین دادرسی مدنی

بطوریکه خوانندگان مجله کانون اطلاع دارند وزارت دادگستری اصلاح قانون آئین دادرسی مدنی را بمنظور تسریع در رسیدگی بدعاوی بهییتی مرکب از آقایان قضات و وکلاء دادگستری (آقایان . عاملی دادستان فعلی استان مرکز . الوتی دادیار فعلی دادسرای انظامی قضات . داناسرشت رئیس شعبه سوم دادگاه شهرستان تهران . سیدهاشم وکیل نایب رئیس کانون وکلاء . نقیب‌زاده مشایخ وکیل درجه اول دادگستری . دکتر موسی عمید وکیل درجه اول دادگستری و رئیس دانشکده حقوق و خود نویسنده) برگذار نمود و هیئت مزبور در سی و دو جلسه تمام قانون آئین دادرسی مدنی را مورد مطالعه قرارداد و اصلاحات مورد نظر خود را در یکصدوسی و یک ماده تنظیم و بجانب آقای وزیر دادگستری تسلیم نمود.

بنظر اینجانب که یکی از اعضاء هیئت بود، چنین رسید که مطالعات هیئت مزبور در مجله کانون برای ملاحظه آقایان قضات و وکلاء درج گردد تا از نتیجه کار هیئت مستحضر باشند امری که باعث پیشنهاد اینجانب برای درج مواد پیشنهادی مذکور و قبول مجله کانون گردید چنانچه تحقیق و مطالعه کار هیئت است.

چه در کشورهای اروپائی رسم است که نتیجه کار کمیسیون‌های مامور اصلاح قوانین را چاپ و اطلاع عامه میرسانند و در کتابخانه‌ها کتب مزبور در دسترس اشخاص قرارداد و در کتابخانه کانون و کلا (در کاخ دادگستری) هم کتبی از این قبیل وجود دارد که میرساند انتشار عقاید کمیسیون‌های مامور مطالعه قوانین در ممالک اروپائی مرسوم است - اعم از اینکه پیشنهادات کمیسیون‌های مزبور مورد قبول واقع شود یا نشود.

بجایات فوق مواد پیشنهادی هیئت در مجله کانون و کلا درج میگردد تا تصمیمات و عقاید این هیئت مضبوط و باقی باشد و در صورت لزوم برای اشخاصیکه طالب مراجعه بآن هستند امکان مراجعه باشد.

مواد پیشنهادی هیئت مطالعه قانون آئین دادرسی مدنی

نظر باختیارات حاصله از ماده واحده مصوب ۲۰ مردادماه ۱۳۳۱ اصلاحات ذیل در قانون آئین دادرسی مدنی بعمل میآید و برای آزمایش موثقا قابل اجراء است.

ماده اول - الف - از ماده ۱۳ شقون ذیل اصلاح میشود :

۱ - دعای راجع باموال اعم از مقبول و غیر مقبول و دیون و منافع و زیان و خسارات ناشیه از ضمان قهری و جرم در صورتیکه خواسته بیش از بیست هزار ریال نباشد.

۲ - مطالبه تخلیه بد از اعیان مرهونه و مستأجره و امثال آن مگر در صورتیکه مدعی علیه مدعی مالکیت شده و ادعای خود را بطور مستقیم یا غیر مستقیم بوجوب سند مستند بانتقال از مدعی نماید در اینصورت دادگاه بخش وقتی صلاحیت خواهد داشت که بهای عین بیش از بیست هزار ریال نباشد.

۳ - دعای راجع بحقوق مالی از قبیل حق الشفوه و حق فسخ و دعوی بطلان معامله و بی اعتباری سند در صورتیکه حق بامورد معامله بیش از بیست هزار ریال نباشد.

۴ - درخواست افزایش در صورتیکه مالکیت مورد نزاع نباشد و در صورتیکه مالکیت محل نزاع باشد نصاب از حیث بها معتبر است مگر اینکه مستدعی افزایش سند مالکیت یا حکم قطعی بر مالکیت خود در دست داشته باشد که در این صورت دعوی افزایش در دادگاه بخش رسیدگی میشود.

ب - شق ذیر بماده ۱۳ اضافه میشود

رسیدگی باختلافات راجع باسناد ثبت احوال.

ماده دوم - ماده ۱۴ بطریق ذیل اصلاح میشود « دادگاه بخش در صورت تراضی طرفین دعوی بهر دعوی تا هر میزان که باشد رسیدگی خواهد نمود در این صورت شکایت پژوهشی از حکم دادگاه بخش که خارج از نصاب اوست در دادگاه استان رسیدگی میشود.

ماده سوم - بشق ۳ ماده ۱۶ اضافه میشود « رگاه در مقام اعتراض بر وراثت یا حصر آن نسبت به نسب یا وصایت اختلاف شد دادگاه بخش باید پرونده را بدادگاه شهرستان بفرستد و دادگاه مزبور باید رسیدگی کرده و حکم بدهد)

ماده ۴ - از ذیل ماده ۱۸ این جمله حذف میشود « مگر در مواردیکه مطابق ماده ۱۲ راجع بدادگاه استان است »

ماده ۵ - ماده ۲۰ بطریق ذیل اصلاح میشود . « مرجع رسیدگی باختلافات مربوط باسناد ثبت احوال اتباع ایران که در خارج کشور صادر شده باشد دادگاه بخش تهران است »

ماده ۶ - ماده ۲۲ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در دعاوی بازرگانی و همچنین در هر دعوائی راجع باموال منقوله که از عقود و قرارداد ناشی شده باشد مدعی میتواند بدادگاه مذکور در ماده ۲۱ با دادگاه محلی رجوع کند که عقد یا قرارداد در آنجا واقع شده و یا تمهید در آنجا باید انجام شود »

ماده ۷ - ماده ۴۱ بطریق ذیل اصلاح میشود « بدعوی اعسار از هزینه دادرسی مرحله نخستین و پرورشی در ضمن دعوی اصلی رسیدگی میشود و اعسار از هزینه فرجامی در دادگاهی رسیدگی میشود که حکم نخستین را صادر کرده است »

ماده ۸ - ماده ۵۸ بطریق ذیل اصلاح میشود . « بکلیه مراجع دادگستری متداعیین میتواند شخصاً یا بتوسط وکیل و راجعه و دادوسی نمایند - وکیل یا نماینده که از طرف اشخاص حقوقی بدادگاه برای دادرسی معرفی میشود باید دارای پروانه وکالت باشد » .
ماده ۹ - ماده ۶۲ بطریق ذیل اصلاح میشود .

« ماده ۶۲ - وکالت در دادگاهها در حدود پروانه وکالت شامل تمام اختیارات راجع بامر دادرسی از قبیل پژوهش و فرجام و استرداد سند و تعیین کارشناس و خسارت و جلب ثالث و دفاع از دعوی ثالث و دعوی متقابل و دفاع از دعوی مزبور است مگر آنچه را که موکل استثناء کرده یا عبارت وکالت نامه منصرف از آن باشد لیکن در امور ذیل اختیارات وکیل باید در وکالت نامه تصریح شود :

- ۱ - اختیار توکیل غیر .
- ۲ - اختیار استرداد دعوی و اقرار در ادهیت دعوی یا امری که کاملاً قاطع دعوی باشد .
- ۳ - اختیار سازش و تعیین وکیل سازش .
- ۴ - اختیار ارجاع بدادوری و تعیین داور (باستثناء مواردیکه ارجاع بدادوری اجباری است که در این مورد فقط اختیار تعیین داور محتاج بتصریح در وکالتنامه است) .
- ۵ - اختیاراتراضی بقاطعیت رای کارشناس .
- ۶ - تردید و انکار و ادعای جعل و تعیین جاعل .

ماده ۱۰ - ماده ذیل بعنوان ماده ۶۲ مکرر قانون آئین دادرسی مدنی اضافه میشود . « وکیل مکلف است در موقع محاکمه حاضر شود و بتوضیحات و دفاعات خود را کتباً با اطلاع دادگاه برساند هرگاه وکیل عذری از قبیل فوت یکی از اقرباء نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم و یا ابتلاء برضی که مانع از حرکت باشد و یا اینکه حرکت برای او مضر تشخیص شود و همچنین در مواقعی که حوادث قهری از قبیل سیل و زلزله و غیره که مانع از حرکت باشد داشته و یا اینکه در دادگاه دیگر اعم از کیفری و مدنی دادرسی داشته و جمع بین اوقات ممکن نباشد باید عذر خود را بدادگاه اطلاع دهد در اینصورت دادگاه اظهارات طرف را باید استماع نماید و اگر توضیحی لازم باشد در صورت مجلس بطور روشن قید کند وکیل معذور مکلف است تا ده روز پس از روز جلسه مقرر پیرونده مراجعه نماید و کتباً اظهارات خود را بدادگاه تقدیم کند پس از انقضای مدت ده روز هیچگونه عذری برای عدم تقدیم لایحه و هیچگونه تقاضائی برای تمدید یا تجدید مدت پذیرفته نیست و دادگاه باید تصمیم خود را اتخاذ نماید .

۲ - هرگاه یکی از اصحاب دعوی وکیل متعددا داشته باشد که هیچ یک منفرداً حق اقدام نداشته باشند حضور یکی از آنان با وصول لایحه دفاعیه از ناحیه یکی از آنان برای رسیدگی دادگاه کافی است

و در صورتی که همه یا بعضی از وکلاء غائب عذر موجبی اظهار کرده باشند بترتیبی که در فوق مقرر است عمل خواهد شد .

ماده ۱۱ - ماده ۶۳ بطریق ذیل اصلاح میشود . « وکیل در دادرسی حق درخواست صدور اجرائیه و تعقیب عملیات اجرائی را دارد اما اختیاریار اخذ محکوم به محتاج بتصریح در وکالت نامه است » .

ماده ۱۲ - ماده ۶۶ بطریق ذیل اصلاح میشود « در صورتی که وکیل بخواهد استعفا دهد مکفایست استعفاء خود را طوری بموکل و دادگاه اطلاع دهد که موکل فرصت برای تعیین وکیل جدید و معرفی او بدادگاه داشته باشد . استعفاء وکیل موجب تجدید وقت نخواهد بود » .
 ماده ۱۳ - ماده ۶۹ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در صورت فوت وکیل و یا در صورتی که وکیل بجهتی ممنوع الوکاله شود رسیدگی بدعوی بتأخیر میافتد و دادگاه باید موکل را از علت تأخیر رسیدگی مطلع سازد تا اقدامی که لازم است شخصاً یا توسط وکیل جدید در موعدهی که از طرف دادگاه معین میشود معمول دادرسی و چنانچه موکل بعد از اخطار دادگاه اقدامی که لازم است انجام نداد دادگاه رسیدگی را ادامه خواهد داد و اگر وکیل بعد از ابلاغ حکم و قبل از انقضای مدت پژوهشی یا فرجام فوت کند و یا ممنوع از وکالت شود ابتداء مدت پژوهش یا فرجام از تاریخ ابلاغ بموکل محسوب خواهد شد - همین حکم جاری است در مواردیکه وکیل توقیف شود یا بواسطه قوه قهریه (فورس ماژور) قادر بانجام وظیفه وکالت نباشد .

ماده ۱۴ - ماده ۷۱ بطریق ذیل اصلاح میشود . « درخواست باید بزبان فارسی و روی برگهای چاپی مخصوصی نوشته شود مگر در محلی و موقعی که برگهای نامبرده در دسترس نباشد که در این مورد درخواست روی اوراق غیر چاپی پذیرفته است - در موارد فوری ممکنست درخواست تلگرافی باشد .

ماده ۱۵ - شق ۲۰۱ ماده ۷۲ بطریق ذیل اصلاح میشود . « شق ۱ - نام و نام خانوادگی و نام پدر و اقامتگاه خواهان بطوری که مشخصات مزبور کافی برای شناسائی خواهان باشد (در مواردیکه درخواست بوسیله وکیل داده می شود تعیین نام پدر خواهان الزامی نیست) -

شق ۲ - نام و نام خانوادگی و اقامتگاه خواننده بطوریکه مشخصات مزبور کافی برای شناسائی خواننده باشد » .

ماده ۱۶ - ماده ۷۳ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در صورتیکه هر یک از اصحاب دعوی عنوان قیمومیت یا تولیت و یا ولایت یا وصایت داشته باشند در درخواست باید تصریح شود .

ماده ۱۷ - بآخر ماده ۷۴ تبصره ذیل اضافه میشود . « مطابقت رونوشت را با اصل سند ممکنست دهته رونوشت تصدیق کند در اینصورت نیز هزینه رونوشت را باید بردارد - طرفین دعوی میتوانند بجای رونوشت عکس اسناد خود را تسلیم کنند » .

ماده ۱۸ - بآخر ماده ۸۵ تبصره ذیل اضافه میشود « وقتی نقص درخواست منحصر به تمبر درخواست یا تمبر رونوشت های پیوست آن و یا هزینه دادرسی کلا یا جزأ باشد درخواست بجزبان مبادی و دفتر باید طرف دو روز از تاریخ ورود دادخواست وقت رسیدگی را تعیین و طرفین را احضار نماید و در ضمن احضار خواهان تذکر دهد که باید هزینه مزبور را قبل از جلسه بردارد و الا در صورتیکه نقص از حیت تمبر دادخواست و رونوشت های پیوست آن یا کسر هزینه دادرسی تا یک دهم باشد بدستور دادگاه که مانند احکام بموقع اجرا گذاشته خواهد شد دو برابر مبلغ پرداخت نشده از دهنده دادخواست وصول خواهد گردید و اگر ژانده بر میزان مزبور باشد

با اصلا بابت هزینه دادرسی چیزی پرداخت نگردیده باشد در همان جلسه قرار رد دادخواست صادر و اعلام میگردد.

ماده ۱۹ - شق ۴ ماده ۸۷ بطریق ذیل اصلاح میشود « در دعاوی راجع باموال غیر بول بهای خواسته مبلغی است که مدعی در دادخواست معین کرده و مدعی علیه در اولین جلسه دادرسی آنرا تکذیب نکرده . در مواردیکه تعیین بهای خواسته در ابتدای دعوی ممکن نیست بهای خواسته بیش از ۲۰ هزار ریال محسوب است مگر آنکه اجزای کمتر بودن بهای خواسته معلوم باشد». ماده ۲۰ - ماده ۸۸ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در مواردیکه مابین اصحاب دعوی در بهای خواسته اختلاف شود و تفاوت تا نصف کمترین بهائی که طرفین تعیین کرده اند باشد حد وسط بهائی که اصحاب دعوی تعیین کرده اند بهای خواسته محسوب می شود و اگر تفاوت زیاده از نصف باشد دادگاه در صورت امکان با استفاده از مندرجات اسناد طرفین و قرائن و امارات و سایر وسائلی که در اختیار دارد بهای تقریبی خواسته را تعیین می نماید . هرگاه دادگاه نتواند بهای خواسته را تعیین کند و محتاج بجلب نظر کارشناس باشد بهزینه معترض برای تعیین بهای خواسته بدون دخالت طرفین بکنفر کارشناس تعیین مینماید و کارشناس مسزبور باید در اولین فرصت بهای خواسته را تعیین و بدادگاه اعلام دارد در این مورد اگر معترض در ظرف سه روز از تاریخ اخطار دادگاه دستزد کارشناس را نپرداخت اعتراض او بی اثر خواهد بود - بهای تعیین شده از طرف دادگاه یا کارشناس بطرفین ابلاغ میشود و چنانچه زنده بر میزان معین در دادخواست باشد بدستور مدیر دفتر هزینه ما به التفاوت از خواهان دریافت خواهد گردید.

درموقعی که اعتراض بهای خواسته مؤثر در صلاحیت دادگاه نباشد. دادرسی برای تعیین بهای خواسته متوقف نخواهد گردید»

ماده بیست و یکم - عنوان مبحث اول از فصل سوم بدین نحو اصلاح می شود . « - ابلاغ اوراق دادگستری»

ماده بیست و دوم - ماده ۸۹ بطریق ذیل اصلاح میشود. «مدیر دفتر دادگاه باید در ظرف دوروز از تاریخ رسید دادخواست و در صورتیکه دادخواست ناقص باشد از تاریخ رفع نقص يك نسخه از آن را با پیوستها در پرونده مخصوص که برای دعوی ترتیب میدهد باینگانی و نسخه دیگر را با پیوستها بضمیمه حضاری که وقت رسیدگی در آن تعیین شده برای ابلاغ بدعی علیه بمامور احضار تسلیم نماید و در کلیه نسخ دادخواست شعبه که بدعوی رسیدگی خواهد کرد و نام مامور احضار و تاریخ تسلیم دادخواست را بهامور قید نماید و در همان وقت مدعی را نیز موجب احضار به باید احضار کند - فاصله بین ابلاغ و احضار و جلسه رسیدگی نباید کمتر از یک هفته باشد و چنانچه برای تکمیل رسیدگی جلسه دیگری لازم شد رعایت فاصله مزبور ضرورت ندارد و دادگاه میتواند جلسه دیگر را بروز بعد موکول نماید.

ماده ۲۳ - ماده ۹۰ بطریق ذیل اصلاح میشود. « ابلاغ احضار و دادخواست و پیوست های آن باید بتوسط مامور احضار بعمل آید و مامور مکلف است آنرا در ظرف دوروز بدعی علیه و نسخه دیگر احضار را بدعی ابلاغ نماید و در صورت امتناع از گرفتن برگها امتناع را بکواهی يك نفر باسببان یا زنده آرام یا دونفر گواه از اهل محل در برک احضار قید و بدفتر دادگاه عودت دهد و دردهات تصدیق کدخدای محل بمامور رسمی و یا دونفر گواها از اهل محل برساند.»

ماده ۲۴ - ماده ۹۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. « هرگاه مامور نتواند احضار و پیوست های آنرا بشخص احضار شده برساند باید در معجز اقامت او بیکي از بستگان یا خادمین او ابلاغ نماید

مشروط بر اینکه بنظر مامور سن ظاهری این اشخاص برای تیر اهمیت برک مورد ابلاغ کافی باشد و مشروط بر اینکه بین احضار شده و شخصی که برک را دریافت می‌دارد تعارض نباشد

ماده ۲۵- ماده ۹۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. «اگر اشخاص مذکور در ماده قبل نتوانند بواسطه بیسوادی یا بجهت دیگر رسید بدهند مامور اخطار دادخواست و پیوستهای آن یا ورقه احضار را با حضور یکنفر باسبان و با ژاندارم و با دونفر گواه ازاله محل یا با حضور کدخدا به آنها تسلیم کرده و مراتب را در احضاریه قید و بامضاء گواه یا کدخدا میرساند»

ماده ۲۶- ماده ۹۳- بطریق ذیل اصلاح میشود. «هرگاه اشخاص مذکور در ماده ۹۱ از گرفتن برگهای دعوی استنکاف کنند مامور امتناع آنها را بگواهی یکنفر باسبان یا ژاندارم یا دو نفر گواه ازاله محل و یا کدخدای ده رسانیده در همان وقت اعلامیه خطاب باحضر شده مشتمل بر امور زیر:

۱- نام و مشخصات مدعی و مدعی علیه

۲- تاریخ روزی که مامور برای ابلاغ بجل آمده

۳- استنکاف اشخاص ساکن در محل از گرفتن برگها.

۴- دعوت احضار شده در مراجعه بدفتر دادگاهی که بدعوی رسیدگی خواهد نمود برای دریافت احضار و دادخواست و پیوستهای آن تنظیم نموده بدراقامتگاه مدعی علیه می‌چسباند و برگهای دعوی را بدفتر دادگاه عودت میدهد.

ماده ۲۷- ماده ۹۴ بطریق ذیل اصلاح میشود. «در صورتیکه هیچیک از اشخاص مذکور در ماده ۹۱ در محل نباشد مامور ابلاغ این امر را بگواهی یکنفر باسبان یا نمیه یا دونفر گواه ازاله محل و یا کدخدای ده رسانیده و برگها را بدفتر دادگاه عودت میدهد و نیز اعلامیه مشتمل بر قیود ۱ و ۲ و ۳ در ماده فوق و اینک در وقت حضور مامور کسی در محل نبوده تنظیم نموده و بدر اقامتگاه مدعی علیه می‌چسباند و علاوه آگهی در روزنامه رسمی و یکی از روزنامه های کثیرالانتشار که وزارت دادگستری برای آگهی های رسمی تعیین وقت میکند یک نوبت منتشر میشود و در آگهی مفاد دادخواست و اینکه اعلامیه بدر اقامتگاه مدعی علیه چسبانیده شده درج میگردد و اگر تاریخ نشر آگهی تا یکماه مدعی علیه بر روی رؤیت احضار و دریافت دادخواست بدفتر دادگاه مراجعه نکرد دادخواست ابلاغ شده محسوب است عدم مراجعه مدعی علیه بدفتر نباید بگواهی مدیر دفتر برسد - مدعی میتواند درخواست نماید که قبل از آگهی دادخواست و پیوستهای آن مجدداً بجل مدعی علیه فرستاده شود»

ماده ۲۸- ماده ۹۵ بطریق ذیل اصلاح میشود «اگر ابلاغ احضار و دادخواست باید در کشور بیگانه بشود مدعی علیه یا اشخاص مذکور در ماده ۹۱ از گرفتن برگها استنکاف کنند گواهی مامور سیاسی یا کنسولی داور به استنکاف مدعی علیه یا اشخاص مزبور از گرفتن برگها برای احراز ابلاغ کافی است و تاریخ استنکاف از قبول برگها تاریخ ابلاغ است»

ماده ۲۹- ماده ۱۰۱ بطریق ذیل اصلاح میشود «اگر مدعی علیه یکی از ادارات رسمی اعم از دولتی یا ملی یا کشوری یا بنگاههای عمومی باشد دادخواست و پیوستها بدفتر آن اداره یا بنگاه ابلاغ میشود»

ماده ۳۰- ماده ۱۰۴ بطریق ذیل اصلاح میشود «در صورتیکه شرکاء ملک بانان یا مجاری میاه و حقایق رودخانهها و سایر حقوق راجعه باموال غیر منقول بش از بانان ندره نفر باشند و طرف دعوی واقع شوند بدخواست مدعی دادخواست بدو نفر از شرکاء که سهم آنان از دیگران بیشتر است ابلاغ میشود و علاوه مفاد دادخواست و پیوستهای آن در روزنامه رسمی و یکی از

روزنامه‌های کثیرالانتشار که وزارت دادگستری تعیین مینماید سه دفعه متوالی آگهی خواهد شد و در آگهی مزبور باید ذکر شود که اگر بعد از آن ابلاغی بوسیله آگهی لازم شود فقط یک دفعه آگهی در روزنامه خواهد شد .

ماده ۳۱ - ماده ۱۰۸ بشرح ذیل اصلاح میشود . « هرگاه یکی از طرفین دعوی محل اقامتی را که بر گهای اولیه در آن محل ابلاغ شده و یا محلی را برای ابلاغ برگها انتخاب کرده‌اند تغییر دهند برگها بهمان محل سابق فرستاده میشود مگر اینکه یک نفر نماینده ثابت در مقر دادگاه معرفی نماید . در اینصورت ابلاغ برگها بشانینده مزبور کافی و تغییر اقامتگاه نماینده منشا اثر نخواهد بود .

هرگاه معلوم شود که قبل از ابلاغ اولین وقت دادرسی مدعی علیه بمسافرت رفته علاوه بر اخطار بکسان اولیک نوبت آگهی یکماهه برای اطلاع اولازم است .»

ماده ۳۲ - ماده ۱۱۷ بشرح ذیل اصلاح میشود . « مدعی میتواند خواسته خود را که در دادخواست تصریح کرده است زیاد کند و یا نحوه دعوا یا خواسته و بادر خواست خود را تغییر دهد مشروط بر آنکه منشأ آن همان منشأ دعوی اولی و مربوط بآن باشد - تغییر در خواست یا زیاد کردن خواسته و تغییر آن در جلسه اول دادرسی بعمل میآید و نیز مدعی میتواند در تمام مراحل خواسته خود را کم کند .»

ماده ۳۳ - ماده ۱۱۸ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در صورتیکه احضار شده خارج از مقر دادگاه باشد بترتیب زیر بعهده مقرر در ماده ۸۹ اضافه میشود .

۱- هرگاه در ایران باشد و بین محل اقامت او و مقر دادگاه راه آهن یا جاده شوسه باشد برای هر صد کیلومتر یک روز اضافه میشود و چنانچه راه آهن یا جاده شوسه نباشد برای هر صد و شصت کیلومتر یک روز اضافه میشود . کسر کمتر از نصف مسافت مزبور بحساب نیاید و نصف مسافت و اضافه بر آن یکروز بحساب میآید و اگر قسمتی از مسافت راه آهن یا جاده شوسه و قسمت دیگر راه آهن یا جاده شوسه نباشد بنسبت مزور بر موعده مقرر اضافه خواهد شد .

۲- هرگاه در خارج باشد دو ماه و برای کشورهای دور (امریکا - خاور دور - اقیانوسیه) سه ماه .»

ماده ۳۴ - ماده ۱۱۹ بطریق ذیل اصلاح میشود « موعدا حضار در صورتیکه احضار شده اقامتگاه مینماید نداشته باشد یا دعوی راجع باهالی محل بده غیره صور یا راجع بشرکاء ملک یا قنات یا مجاری میاه و حقایق رودخانه‌ها و سایر حقوق راجع باموال غیر منقول باشد که بیش از پانزده نفر باشند و آگهی شده باشد از روز آخرین طبع آگهی در مطبوعات سه ماه است و پس از مدت مذکور اگر ابلاغی بوسیله آگهی لازم شود مهلت آن ده روز خواهد بود و ابتداء این مهلت تاریخ طبع آگهی در روزنامه است .

ماده ۳۵ - شق ۴ از ماده ۱۲۳ حذف میشود .

ماده ۳۶ - ماده ۱۲۸ بطریق ذیل اصلاح میشود « دادگاه اظهارات و توضیحات طرفین را در جلسه دادرسی استماع و خلاصه آن را در صورت جلسه درج مینماید صورت جلسه باید بمضاء طرفین برسد و هرگاه یکی از طرفین از امضاء استنکاف نمود این نکته باید در صورت جلسه قید شود»

ماده ۳۷ - ماده ۲۹ بطریق ذیل اصلاح میشود . « خواهان باید اصول استادی را که رونوشت آنرا ضمیمه دادخواست کرده در جلسه دادرسی حاضر نماید - خوانده نیز باید اصول و رونوشت استادی را که میخواهد بآن استناد نماید در جلسه دادرسی حاضر کند - رونوشت اسناد

خواننده باید بدمه خواهان‌ها به علاوه یک نسخه باشد و یک نسخه از رونوشت‌های مزبور در پرونده بایگانی و نسخه دیگر بطرف تسلیم میشود .

در مورد این ماده هر گاه یکی از طرفین نخواهد یا نتواند در دادگاه حاضر شود باید اصول اسناد خود را بوسیله وکیل یا نماینده خود برای ارائه در دادگاه و ملاحظه طرف بفرستد و الا در صورتی که آن سند مورد تردید یا انکار طرف واقع شود و سند عادی باشد از تعداد دلایل طرفی که از حضور و فرستادن سند بدادگاه خود داری کرده خارج خواهد گردید - در صورتیکه خواننده بواسطه کمی مدت نتوانسته باشد اسناد خود را حاضر کند حق دارد تمویق جلسه را بخواهد و هر گاه دادگاه خواهش او را مقرون بصحت دانست جلسه دیگری معین میکنند و دیگر تجدید جلسه جایز نیست - مدعی نیز می تواند تمویق جلسه را بخواهد در صورتیکه مدعی علیه اقامه دلالتی کند که دفاع از آن برای مدعی مقدور نباشد مگر بارانه اسناد جدید در این صورت برای حاضر کردن اسناد جدید جلسه دیگر معین می شود و تمویق جلسه مزبور دیگر جایز نیست مگر بتراضی طرفین .

ماده ۳۸ - ماده ۱۳۴ بطریق ذیل اصلاح میشود « دادگاه مکلف است در جلسه رسیدگی اعم از اینکه طرفین حاضر شوند یا هیچ طرف حاضر نشود و یا یکی از آنان حاضر شود بدعوی رسیدگی و تصمیم خود را در صورت جلسه درج نماید چنانچه دادگاه برای رفع اجمال و ابهام محتاج باشد توضیح باشد و طرفی که توضیح از او لاراست غائب باشد دادگاه باید توضیحات مورد نظر خود را در صورت جلسه بتفصیل ذکر نماید و جلسه را برای وقت فوق العاده تجدید کند - در این صورت باید رونوشت توضیحات بضمیمه اخطاریه برای طرفی که از او توضیح خواسته شده فرستاده شود . اعم از اینکه توضیحات کتبی باشد یا شفاهی یا اصلا توضیحی داده نشود دادگاه باید در جلسه مقررنسبت دعوی اظهار عقیده کند .

در صورتیکه دعوی قابل تجزیه باشد و نسبت بقسمتی از دعوی دادگاه بتواند رای بدهد نسبت بآن قسمت دادرسی را ختم و رای میدهد و نسبت بقسمت دیگر رسیدگی را ادامه خواهد داد ماده ۳۹ - ماده ۱۳۷ بطریق ذیل اصلاح میشود « دادگاه میتواند نسبت باشخاصی که موجب اختلال نظم جلسه میشوند تا ۴ ساعت حکم حبس بدهد و این حکم باید فوراً اجرا شود در مورد این ماده اگر مرتکب از اصحاب دعوی باشد مدت حبس تا پنج روز خواهد بود و اگر از وکلای دادگستری باشد حکم حبس داده نخواهد شد دادگاه باید اختلال نظم جلسه را از طرف وکیل دادگستری در صورت جلسه درج و رونوشت آنرا برای تعقیب انتظامی وکیل بفرستد . » ماده ۴۰ - جمله اول ماده ۱۳۹ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در موارد ذیل دادستان ها میتوانند در دادرسی دادگاه های شهرستان و استان مداخله و اظهار عقیده نمایند . »

ماده ۴۱ - حقه ۵ - ماده ۱۳۹ حذف میشود .

ماده ۴۲ - ماده ۱۴۱ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در مواردیکه دادستان میتواند در دادرسی دخالت نماید بعضی اینکه جلسه دادرسی معین گردید مدیر دفتر باید وقت جلسه را بدادستان اطلاع دهد و دادستان باید قبل از جلسه دادرسی پرونده را مطالعه کند عدم حضور او مانع رسیدگی و صدور حکم نیست .

ماده ۴۳ - عنوان مجت اول از فصل هفتم حذف میشود .

ماده ۴۴ - ماده ۱۵۲ بطریق ذیل اصلاح میشود . « هر گاه طرفین در دادگاه حاضر باشند و در جلسه رسیدگی دادرسی ختم و رای صادر شود رای در همان جلسه بطرفین یا طرفی که حاضر است اعلام میشود ان اعلام ابلاغ محسوب است و چنانچه دادگاه در جلسه رای نداد و با صدور رای بجهتیکه در قانون پیش بینی شده بدمه موکول گردید باید در ظرف ده روز از

تاریخی که پرونده برای صدور رای حاضر میشود دادگاه رای خود را صادر نماید
 ماده ۴۵- ماده ۱۵۸ بطریق ذیل اصلاح میشود «در مواردی که ابلاغ دادنامه لازم
 است در ظرف پنج روز از تاریخ صدور حکم یاقراری که مستقلاً قابل شکایت است یا نوبس آن
 تهیه شده و بامضاء دادرس و مدیر دفتر میرسد این باکنویس دادنامه یاقرار خوانده میشود .
 ماده ۴۶- شق ۸ از ماده ۱۵۹ بدین طریق اصلاح میشود . «خلاصه عقیده داده تان در
 موردیکه اظهار عقیده کرده باشد .»

ماده ۴۷- ماده ۱۶۴ بشرح ذیل اصلاح و ضمیمه محبت اول میشود «حکم و یاقراریکه
 درغیاب هریک از طرفین در مرحله نخستین صادر شود فقط قابل پژوهش و فرجام است»
 ماده ۴۸- باخر ماده ۱۸۹ اضافه میشود . «دادگاه میتواند رأساً یا بتقاضای یکی از
 طرفین اقدام بتصحیح حکم نماید»
 ماده ۴۹- از ماده ۱۹۰ کلمه (اعتراض یا) حذف میشود .

ماده ۵۰- ماده ۱۹۵ بطریق ذیل اصلاح میشود . « محکوم علیه میتواند از مرجع
 پژوهشی جلوگیری ازاجراء موقت را تقاضا کند دراینصورت مرجع پژوهشی بدلائل اوتوجه کرده
 اگر تقاضا وارد دید ازاجراء موقت جلوگیری مینماید» .
 ماده ۵۱- شق ۴ از ماده ۱۹۷ حذف میشود (ترتیب استناد برورزمان درباب مربوط
 برورزمان ذکر خواهد شد) .

ماده ۵۲- شق ۳ و ۴ از ماده ۱۹۸ از عدات ایرادات خارج و دفاع ماهوی
 محسوب میشود .
 ماده ۵۳- ماده ۲۰۱ بشرح زیر اصلاح میشود . «ایرادات باید دراولین جلسه دادرسی
 بعمل آید مگر آنکه سبب ایراد منجذبات شود» .

ماده ۵۴- ماده ۲۰۲ بطریق ذیل اصلاح میشود . «در مورد فقره ۱ ماده ۱۹۷
 وماده ۱۹۸ قطع نظر از ایراد اصحاب دعوی دادگاه باید از رسیدگی امتناع نماید ودر مورد
 فقره ۲ از ماده ۱۹۷ در صورتی دادگاه از رسیدگی امتناع مینماید که طرفین برسیدگی آن دادگاه
 تراضی نکرده باشند» .

ماده ۵۵- ماده ۲۰۷ بشرح ذیل اصلاح میشود : «هرگاه ایرادات مذکور در ماده
 ۱۹۷ و ۱۹۸ دراولین جلسه دادرسی بعمل نیامده باشد دادگاه مکلف نیست علیحده از ماهیت دعوی
 نسبت بآن رای دهد وهمچنین است ایرادات دیگری که در این محبت ذکر نشده» .

ماده ۵۶- ماده ۲۱۲ بطریق ذیل اصلاح میشود . «دادرس پس از اطلاع از ایراد مکلف
 است در همان جلسه قرار صادر کند و هرگاه دادرس رد را قبول نکرد باید برسیدگی ادامه هد و ایراد
 کننده میتواند ضمن پژوهش از حکم نسبت باین موضوع رسیدگی کند» .

ماده ۵۷- ماده ۲۱۴ بطریق ذیل اصلاح میشود . «هرگاه دادرس رد را قبول کرد یا
 خود او امتناع از رسیدگی نمود رسیدگی بشبه دیگر همان دادگاه ارجاع و اگر شبه دیگری نباشد بمضو
 علی البدل و اگر نباشد بنزدیکترین دادگاه رجوع میشود» .

ماده ۵۸- ماده ۲۲۹ بطریق ذیل اصلاح میشود . «بعد از صدور حکم نیز ممکنست
 محکوم له درخواست تأمین محکوم به را بنماید و این درخواست از دادگاهی میشود که حکم را
 صادر کرده» .

ماده ۵۹- باخر ماده ۲۳۷ اضافه میشود . «مگر اینکه مدعی برای ابقاء آن تأمین
 کافی بدهد در این صورت قطعیت حکم تأمین مرتفع نمي گردد و دادگاه تأمین را ابقاء مینماید»

ماده ۶۰ - ماده ۲۳۹ بطریق ذیل اصلاح میشود. « در صورتیکه درخواست کننده تأمین بوجوب حکم نهائی محکوم بطلان دعوی شود طرف اوحق خواهد داشت خساراتیکه از تأمین باو وارد شده بدون تنظیم عرضحال مطالبه کند و دادگاهی که حکم را صادر کرده بدعوی خسارت رسیدگی و حکم میدهد ولی هزینه دادرسی پس از صدور حکم باید پرداخته شود »

ماده ۶۱ - باخر ماه ۲۷۱ اضافه میشود. « در صورتیکه دادگاه بدون ایراد ورود شخص ثالث را بیورد تشخیص بدهد میتواند آنرا رد نماید » .

ماده ۶۳ - ماده ۲۷۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. « رد دادخواست شخص ثالث مانع از ورود او در مرحله پژوهش نیست » .

ماده ۶۳ - ماده ۲۷۴ بطریق ذیل اصلاح میشود. « در مورد عوی یادفای ناشی از عقد یا تمهید هر یک از اصحاب دعوی که جلب شخص ثالثی را لازم بداند میتواند بوجوب دادخواست از دادگاه درخواست جلب آن شخص را بنماید اعم از آنکه دعوی در مرحله نخستین باشد یا پژوهش » .

ماده ۶۴ - ماده ۲۷۵ بطریق ذیل اصلاح میشود. « جلب ثالث باید تا آخر جلسه اول دادرسی اظهار در طرف پنج روز دادخواست کامل با تمام دلایل آن بدفتر دادگاه تقدیم شود والا دادگاه بدعوی اصلی رسیدگی کرده حکم مقتضی صادر خواهد کرد » .

ماده ۶۵ - ماده ۲۷۶ بطریق ذیل اصلاح میشود. « دادگاه در همان جلسه یا بعد از تکمیل دادخواست جلب ثالث بر اثر ایراد طرف دعوی اصلی بامستقلا بارتباط جلب ثالث بدعوی اصلی رسیدگی کرده قرار صادر می کند قرار مزبور اعم از اینکه بر قبول یا رد درخواست جلب باشد در ضمن حکم راجع باصل دعوی قابل پژوهش است و مستدعی جلب میتواند مستقلا دعوی بر ثالث را تعقیب و بادر ضمن رسیدگی پژوهشی باصل دعوی از قرار دادگاه پژوهش بخواهد و اگر قرار در مرحله پژوهش فسخ شد در همان مرحله باصل دعوی بدعوی ثالث رسیدگی خواهد شد. دفتر دادگاه مکلف است رونوشت حکم صادر در دعوی اصلی را برای ابلاغ بشخص ثالث بفرستد » .

ماده ۶۶ - ماده ۲۸۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. « هرگاه شخص ثالث در جلسه حاضر نشد و کتباً هم جوابی نداد دادگاه بدعوی اصلی و جلب ثالث رسیدگی کرده حکم میدهد » .

ماده ۶۷ - ماده ۲۸۸ بطریق ذیل اصلاح میشود. « دادخواست دعوی متقابل تا اولین جلسه دادرسی باید داده شود و مدعی برای جواب دعوی متقابل می تواند تمویق جلسه را بخواهد » .

ماده ۶۸ - ماده ۲۹۸ بطریق ذیل اصلاح میشود. « مادام که دادرسی بر حلقه صدور حکم نرسیده مدعی میتواند دعوی خود را استرداد کند در اینصورت بدخواست مدعی علیه بتأدیه خسارات او محکوم میشود و پس از ختم مذاکرات طرفین در صورتی میتوان دعوی را استرداد نمود که مدعی از دعوی خود بکلی صرف نظر کند » .

در اینصورت دادگاه بسقوط دعوی حکم میدهد » .

ماده ۶۹ - ماده ۳۰۴ بطریق ذیل اصلاح میشود. « هرگاه سند یا اطلاعات دیگری راجع به بود نزاع در ادارات دولتی یا شهرداری باشد دادگاه بدخواست اصحاب دعوی نامه بداره مربوطه نوشته ارسال رونوشت سند بااطلاعات لازم با ذکر موعد درخواست میکند داداره مربوطه مکلف است ویرا بدخواست دادگاه را انجام دهد مگر اینکه سند یا اطلاع مورد درخواست بامناف دولت یا شهرداری اصطکاک داشته و یا اینکه از آن منافی یا مانع یا انتظامات عمومی باشد که در اینصورت

اداره مربوطه یا شهرداری مکلف است سند یا اطلاعات را بنظر دادستان شهرستان برساند و برطبق نظر دادستان عمل کند.

همچنین دادگاه‌ها می‌توانند بکفایت فوق شرکت‌ها و مؤسساتی که با سرمایه دولت تشکیل شده و با دولت در آن سهیم است با استثناء بانگها نامه نوشته و رونوشت اسناد یا اطلاعات را بخواهند و شرکت‌ها و مؤسسات مزبور مکلف با جراء دستور دادگاه هستند مگر اینکه دادن سند و اطلاعات منافی با منافع یا اسرار آن مؤسسه باشد که در آن صورت مکلف بدادن رونوشت یا اطلاعات نخواهند بود.

ماده ۷۰ - ماده ۳۳۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. «در صورتیکه مستند دعوی مذکور در موارد فوق سند مالکیت یا حکم قطعی بر مالکیت باشد اثبات تصرف یکساله از طرف مدعی لازم نخواهد بود و در مقابل آن مدعی علیه باید مجوز قانونی تصرف خود را اثبات نماید. و اگر مدعی علیه بسند مالکیت یا حکم قطعی استناد کند مدعی باید در مقابل آن استحقاق قانونی خود را برای تصرف در ملک اثبات کند.

ماده ۷۱ - ماده ۳۸۰ بطریق ذیل اصلاح میشود. «در صورتیکه طرف دعوی جعل در جلسه حاضر نباشد نسخه ثانوی اعلام نامه مدعی جعلیت یا رونوشت صورت مجلس با و او کیلش با تعیین وقت رسیدگی ابلاغ میشود. و ارائه دهنده سند در جلسه مکلف است صراحتاً پاسخ بدهد که سند را مسترد میدارد یا به استفاده از آن باقی است (استرداد سند دلیل بر جعلیت آن نیست).

ماده ۷۲ - ماده ۳۸۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. «هرگاه صاحب سند، سند را استرداد نمود یا در جلسه حاضر نشد و پاسخ کتبی هم نداد دادگاه در صورتیکه سند عادی باشد آنرا از تعداد دلائل خارج و سایر دلائل رسیدگی میکند و مدعی جعل در ضمن ادعای جعل باید دلائل جعل را اظهار نماید و هرگاه سند مورد دعوی جعل رسمی باشد دادگاه بدعوی جعل رسیدگی خواهد نمود».

ماده ۷۳ - ماده ۳۸۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. «دادگاه پس از وصول دلائل جعل در صورتیکه رسیدگی بدعوی جعل را مؤثر در دعوی بداند بدعوی جعل رسیدگی کرده مستقلاً یا در ضمن حکم نسبت بان اظهار عقیده میکند».

ماده ۷۴ - ماده ۳۸۳ بطریق ذیل اصلاح میشود. «صاحب سند اصل سند مورد دعوی جعل را باید در موقع رسیدگی در دادگاه ابراز کند و الا دادگاه میتواند در صورتیکه سند عادی باشد بدخواست مدعی جعل سند مزبور را از تعداد دلائل خارج نماید و صاحب سند مورد دعوی جعل میتواند سند خود را بدادگاه بپردازد».

ماده ۷۵ - ماده ۳۹۰ بطریق ذیل اصلاح میشود «در موردی هم که مدعی جعل شخص معینی را بعنوان جاعل معرفی میکند دادگاه بدعوی جعل رسیدگی و در صورتی که سند را معتبر دانست حکم بصحت آن میدهد و حکم دادگاه مانع رجوع مدعی جعل به مراجع کیفری نیست».

ماده ۷۶ - باخر ماده ۳۹۳ اضافه میشود «در مورد رسیدگی بدعوی جعل دادگاه می‌تواند بنظر خود یا بقاضای مدعی جعل تحقیقاتی را که برای کشف حقیقت مؤثر و لازم میدانند از طرفین و یا از خارج بنماید و میتواند شخص طرفین دعوی و مطلعین را احضار کرده از آنها تحقیق نماید».

ماده ۷۷ - ماده ۴۰۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. «تدقیق در سند و تطبیق خط و

اعضاء بامهر سند را خود دادگاه انجام میدهد و در صورت ضرورت ممکن است نظر کارشناس را جلب نماید .»

ماده ۷۸ - ماده ۴۰۵ بطریق ذیل اصلاح میشود . « هرگاه در موارد انکار سند صحت آن ثابت شود و در مورد ادعای جعل جعلیت آن ثابت نگردد و در مورد تردید علم تردید کننده بصحت سند احراز گردد دادگاه باید ضمن حکم کسی که سند را انکار یا مدعی جعل سند شده و با آنرا تردید کرده بدو ماه الی ششماه حبس تأدیبی و از هزار تا ده هزار ریال جزای نقدی محکوم نماید .»

ماده ۷۹ - ماده ۴۲۷ بطریق ذیل اصلاح میشود . « هرگاه قرار تحقیقات محلی بدرخواست یکی از طرفین صادر گردد طرف دیگر نیز می تواند در موقع تحقیقات مطلعین خود را در محل حاضر نماید، در اینصورت اطلاع مطلعین او نیز باید استماع شود و در صورتیکه تحقیقات در مقر دادگاه بعمل آید باید قرار مزبور بوسیله دادرسی که در رسیدگی دخالت دارد اجرا گردد .»
 ماده ۸۰ - ماده ۴۳۷ بطریق ذیل اصلاح می شود . « قرار معاینه بتوسط دادرس دادگاهی که در دادرسی دخالت دارد بعمل میاید مگر آنکه موضوع معاینه خارج از مقر دادگاه باشد که در اینصورت بدادرس دادگاه شهرستان یا دادگاه بخش محل محول میشود. تعیین وقت اجراء قرار با مجری قرار خواهد بود .»

ماده ۸۱ - ماده ۴۴۵ بطریق ذیل اصلاح میشود . « کارشناسان را باید طرفین بتراضی معین کنند و اگر تراضی نشد یا یکی از طرفین در جلسه حاضر نباشد دادگاه از بین کارشناسان رسمی و با سایر کسانی که در موضوع اطلاعات فنی دارند بقیدهم معین مینماید. عددمنتخبین باید بطلاق باشد
 ماده ۸۲ - ماده ۴۵۳ بطریق ذیل اصلاح میشود « کارشناسان در ظرف پنج روز از تاریخ ابلاغ تعیین آن ها باین سمت باید سمت مزبور را قبول یارد نمایند و اگر در ندادند قبول محسوب است .»
 در صورتیکه کارشناس سمت کارشناسی را رد نکرد باید در دادگاه قسم یاد کرده و در ظرف مدتی که تعیین میشود عقیده خود را بدادگاه بدهد و هرگاه کارشناس بعداً از قبول کارشناسی استغفا کرد و یا در موقع حاضر نشد یا قسم یاد نکرد و یا عقیده خود را نداد دیگر بسمت کارشناسی در هیچ دادگاهی تعیین نخواهد شد و دادگاه باید مراتب را بوزارت دادگستری برای اطلاع سایر دادگاه ها اطلاع دهد .»

ماده ۸۳ - ماده ۴۵۸ بطریق ذیل اصلاح میشود . « در صورتیکه حق الزحمه کارشناس را قبل از مباشرت آنان به تحقیقات اصحاب دعوی تعیین نکرده باشند دادگاه معین مینماید و حق الزحمه با رعایت کیفیت و کمیت و وقت و ارزش زحمتی که کارشناس متحمل میشود تعیین خواهد شد .»

ماده ۸۴ - ماده ۴۶۶ بطریق ذیل اصلاح میشود . « دادگاهی که بایستد و کند در آنجا یاد شود تعیین وقت ننوده و طرفین را احضار میکنند و در احضار نامه جهت حضور باید قید شود در جلسه سوگند نسبت بسلمین باید کلا اله . مجید حاضر باشد و سوگند بلفظ جلاله از خواهر شد و نسبت بسید حیان و کلیبیان و زرتشتیان با حضور کتب مذهبی خود آنها سوگند بعمل خواهد آمد .»

ماده ۸۵ - شق ۵ ماده ۴۷۶ بطریق ذیل اصلاح میشود . « احکام مستند باقر اقاطع دعوی در دادگاه»
 ماده ۸۶ - شق ۳ و ۴ و ۶ و ۷ از ماده ۷۸ و فرار اسقاط اعتراض بر تبت از ماده ۱۸ قانون ثبت اسناد و املاک حذف میشود .

ماده ۸۷ - ماده ۴۸۳ بطریق ذیل اصلاح میشود . « هرگاه در محل اقامت پژوهش خواه مقیم ایران دادگاه شهرستان یا بخش نباشد بر مدت مقرر در قسمت اول ماده فوق درج شده شش ماه برای هر صد کیلومتر مسافت از محل اقامت پژوهش خواه تا نزدیکترین دادگاه یکروز در روز غیر آن هرسی و ششم

کیلومتر یکروزه علاوه میشود برای کسر نصف مسافت مزبور یا از آن بر آن یکروز منظور هر گاه قسمتی از مسافت دره شوشه یا راه آهن و قسمتی غیر از آن باشد به نسبت مقرر محسوب خواهد شد.»

ماده ۸۸- ماده ۸۴ بطریق ذیل اصلاح میشود. «ابتداء مهلت پژوهش بطریق ذیل محسوب می شود» ۱- نسبت با حکام و قرارها اینکه حضوراً اعلام میگردد از تاریخ اعلام نسبت بشخص حاضر

۲- نسبت باشخاصیکه در جلسه حاضر نیستند از تاریخ ابلاغ»

ماده ۸۹- ماده ۸۹ تبصره ذیل علاوه میشود. «اگر بعد از اعلام رای در دادگاه درخواست رسیدگی پژوهشی شد یا در ضمن ابلاغ رای چنین تقاضائی بعمل آمد بمنزله دادخواست پژوهشی محسوب است.»

ماده ۹۰- بذیل ماده ۹۰ این جمله اضافه میشود. «اگر در ضمن اعلام یا ابلاغ رای تقاضای پژوهش بشود باید بصورت مجلس یا حکم ابلاغ شده در دفتر ثبت عرایض دادگاه ثبت گردد.»
ماده ۹۱- از ماده ۹۱ شق ۶ حذف میشود.

ماده ۹۲- ماده ۹۰ بطریق ذیل اصلاح میشود. «اگر مشخصات پژوهشخواه در دادخواست مبین نشده و معلوم نباشد دادخواست دهنده کیست و یا محل اقامت او معلوم نباشد دادخواست بلا اثر میماند و بس از اقتضاء مدت پژوهش رد خواهد شد مگر اینکه قبل از اقتضاء مدت پژوهش پژوهشخواه دادخواست خود را تکمیل یا تجدید نماید.»

ماده ۹۳- از ماده ۹۲ عبارت «شق ۶ ماده ۹۱» حذف میشود.

ماده ۹۴- با آخر ماده ۹۲ اضافه میشود. «هر گاه نقص دادخواست از حیث تبیر دادخواست و تبیین رونوشت های پیوست آن و یا کسر هزینه دادرسی باشد طبق تبصره ماده ۸۵ عمل میشود.»

ماده ۹۵- ماده ۹۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. «در غیر مورد ماده قبل هر گاه دادخواست پژوهش بدفتر دادگاه صادر کنند حکم یا دادگاه محل اقامت پژوهشخواه یا نزدیکترین دادگاه بعمل انعامت او داده شده باشد دفتر دادگاه برنده را برای اجرا ماده ۹۷ بدفتر دادگاه مرجع شکایت پژوهشی میفرستد.»

ماده ۹۶- ماده ۹۰ بطریق ذیل اصلاح میشود. «درخواست پژوهش تبعی ممکن است در جریان رسیدگی بعد از نقض حکم از دادگاهی که رسیدگی بآن ارجاع شده بشود

ماده ۹۷- ماده ۹۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. «هر گاه پژوهشخواه با پژوهش خواننده در یک شخص ثالث در وقت مبین برای رسیدگی پژوهشی حاضر نشوند دادگاه رسیدگی کرده رای میدهد مگر اینکه طرفین کتابت تجدید جلسه را خواسته باشند که در اینصورت دادگاه جلسه را تجدید مینماید و در جلسه بعد نیز بهمین نحو باید عمل شود.»

ماده ۹۸- ماده ۹۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. «هر گاه دادگاهی که بشکایت پژوهشی رسیدگی مینماید شکایت را در نتیجه رسیدگی وارد بد حکم نخستین را نسخ کرده و رای مقتضی صادر خواهد نمود و الا حکم نخستین را استوار خواهد کرد»

ماده ۹۹- ماده ۹۱ بشرح ذیل اصلاح میشود. «احکام دادگاه پژوهشی قطعی محسوب میشود.»
ماده ۱۰۰- ماده ۹۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. «۱- احکام دادگاههای استان ۲- احکامیکه دادگاههای شهرستان در رسیدگی پژوهشی میدهند. ۳- احکام قابل پژوهش دادگاههای نخستین که بواسطه اقتضاء مدت پژوهش قطعی شده است.»

ماده ۱۰۱- تبصره ماده ۲۲ حذف میشود.

ماده ۱۰۲- ماده ۹۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. قرارداهای ذیل بنهایی قابل فرجام است.

۱- قراردادهای لایحه و نسبی

- ۲ - قرار رد دادخواست
 ۳ - قرار عدم اهلیت یکی از اصحاب دعوی
 ۴ - قرار داد گناه استان راجع برد دادرسان دادگاه استان
 ۵ - قرار رد درخواست ابطال حکم داور
 ۶ - قرار اربابان سوگند در مورد بیکه دادرس بواسطه تردید در بقاء حق سوگند را لازم بدانند (ماده ۱۳۳۳ قانون مدنی)

- ۷ - قراردادهای قابل پژوهش که مدت پژوهش آن منقضی شده باشد.
 ماده ۱۰۳ - ماده ۵۲۷ بطریق ذیل اصلاح میشود: «ابتداء مدت فرجام از قرار ذیل است.
 الف برای احکام و قرارهای دادگاه استان.
 ۱ - در صورتیکه حکم یا قرار حضوریاً بطرفین یا طرفی که - ضراست اعلام شده باشد از روز اعلام
 ۲ - نسبت بکسی که حاضر در دادگاه نباشد از روز ابلاغ
 ب - برای احکام و قرارهای دادگاه شهرستان.
 ۱ - در صورتیکه حکم یا قرار از دادگاه شهرستان پس از رسیدگی پژوهشی صادر و اعلام شده باشد
 بکسی که در دادگاه حاضر است از روز اعلام.

- ۲ - بکسی که در دادگاه حاضر نبوده از روز ابلاغ
 ۳ - اگر حکمی قابل پژوهش بوده و درخواست پژوهش نشده باشد از تاریخ انقضای مدت پژوهش
 ماده ۱۰۴ - تبصره ذیل بماده ۵۳۰ اضافه میشود: «مستدعی فرجام میتواند در ذیل زانی که با و
 اعلام یا ابلاغ میشود درخواست فرجام نماید و این درخواست بمنزله دادخواست است. در اینصورت حکم یا
 صورت مجلس باید در دفتر ثبت اعتراض ثبت گردد.

- ماده ۱۰۵ - ماده ۵۳۲ بطریق ذیل اصلاح میشود: «بدادخواست فرجامی باید بیوست شود»
 ۱ - اعتراضات فرجامی.

- ۲ - و کالتنامه و کیل در صورتیکه دادخواست فرجامی را وکیل داده باشد
 تبصره - ندادن لایحه اعتراض موجب رد دادخواست فرجامی نیست»

- ماده ۱۰۶ - ماده ۵۳۳ بطریق ذیل اصلاح میشود. «دادخواست و برگهای بیوست آن باید در
 : ونسخه و در صورت تعدد طرف بدم آنها بملاوه یک نسخه باشد باستثناء و کالتنامه که فقط به نسخه اول
 ضمیمه میشود.»

- ماده ۱۰۷ - تبصره زیر بماده ۵۳۴ اضافه می شود. «تبصره - در صورتیکه بدادخواست و با
 بیوست های آن تبصره الصاق نشده یا هزینه دادرسی نایکدم کمتر از میزان قانونی پرداخت شده است
 دادخواست فرجامی رد نخواهد شد و بدستور دادگاه یا رئیس دفتر دیوان کشور دو برابر هزینه
 پرداخت نشده از فرجام خواه گرفته میشود - دستور مزبور مانده احکام اجراء خواهد شد.»

- ماده ۱۰۸ - ماده ۵۶۹ بطریق ذیل اصلاح میشود. «الف - سهواً اشتباه مذکور در ماده ۱۸۹
 موجب نقض قرار یا حکم نخواهد شد و دیوان کشور باید حکم یا قرار را تصحیح و ابرام نماید
 ب هر گاه مفاد حکم یا قرار مطابق با یکی از موا قانونی ولی اسباب موجب حکم یا قرار با ماده
 قانونی دیگر که معنی دیگر دارد تطبیق شده آن حکم یا قرار با ماده ای که قانوناً نامضاقت دارد تطبیق و ابرام میشود
 ج - اگر ابرام مربوط به تغیرات حکم و یا قسمتی از مورد حکم باشد همان قسمت نقض و بقیه
 ابرام میگردد»

- هر گاه سهواً اشتباه مذکور در قرار باشد که فرجامی نباشد تصحیح آن باید دیوان
 کشور است.»

ماده ۱۰۹- ماده ۵۹۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. « در صورت وجود یکی از جهات اعاده دادرسی نسبت باحکام ذیل ممکن است درخواست اعاده دادرسی نمود.

۱- حکم پژوهشی

۲- حکم مرحله نخستین که بطور قطعی صادر شده یا بواسطه انقضای مدت پژوهش قطعی شده باشد.

ماده ۱۱۰- ماده ۵۹۲ بطریق ذیل اصلاح میشود. « جهات اعاده دادرسی از قرار ذیل است.

۱- اگر در مطلبی که موضوع ادعا نبوده است حکم صادر شده باشد.

۲- اگر حکم بقدر بیشتر از خواسته صادر شده باشد

۳- در صورتیکه در مفاد یک حکم مواد متضاد باشد

۴- در صورتیکه حکم قطعی دادگاه مخالف باشد با حکم قطعی دیگری که سابقاً همان دادگاه در خصوص همان دعوی و بین همان اصحاب دعوی صادر کرده بدون اینکه سبب قانونی موجب این مغایرت شده باشد. «

۵- در صورتیکه طرف مقابل درخواست کننده اعاده دادرسی حیل و تقلب نموده باشد که در حکم دادگاه موثر بوده.

(هرگاه مدعی محل اقامت مدعی علیه را غیر مین معرفی کرده در حالتی که دارای اقامتگاه معین بوده و یا غیر از اقامتگاه واقعی او را بعنوان اقامتگاه معرفی کرده باشد جهت مزبور موجب عدم اطلاع و دخالت مدعی علیه شده باشد این عمل حیل محسوب است).

۶- اگر حکم دادگاه مستند باسنادی بوده است که بعداً معیوبیت آنها ثابت شده باشد.

۷- اگر بعد از صدور حکم اسناد و نوشته‌جاتی یافت شود که دلیل حقانیت درخواست کننده اعاده دادرسی باشد.

۸- و وقتیکه معلوم شود محل اقامت مدعی علیه قبل از ابلاغ او این احضار هر مرحله تغییر کرده و با وجود این اوراق بهمان محل سابق ابلاغ شده است.

ماده ۱۱۱- ماده ۵۹۳ بطریق ذیل اصلاح میشود. « مهلت اعاده دادرسی با استثناء مورد ۵ و ۶ از ماده ۵۹۲ یکسال و در سایر موارد ماده مزبور سه ماه است اعم از اینکه درخواست کننده در مقر دادگاه یا خارج از مقر دادگاه اعم از داخله یا خارجه باشد. مهلت بطریق زیر شروع میشود:

۱- نسبت باحکام دادگاه نخستین که بطور قطعی صادر شده و احکام پژوهشی از تاریخ اعلام یا ابلاغ.

۲- نسبت باحکام قابل پژوهش مرحله نخستین از تاریخ انقضای مدت پژوهش.

ماده ۱۱۲- تبصره ذیل ب ماده ۵۹۵ اضافه میشود. « اثبات حیل و تقلب ممکنست در دادگاه حقرقی یا کفیری بعمل آید. «

ماده ۱۱۳- ماده ۵۹۶ بطریق ذیل اصلاح می شود. « هرگاه اسنادی که بدست آمده نزد خود مستدعی اعاده دادرسی بوده مدت از تاریخ قطعی شدن حکم مورد اعاده دادرسی حساب میشود و اگر نزد دیگری بوده است از تاریخ رسیدن آن اسناد بدست مستدعی اعاده دادرسی «

ماد ۱۱۴- ماده ۶۱۵ بطریق ذیل اصلاح میشود. « هرگاه اقامتگاه اصحاب دعوی

خارج از مقر دادگاه باشد برمواعد قانونی نسبت بکسانی که اقامتگاه آنها در داخله کشور است در جاده‌های شوسه یا راه آهن از قرار هر صد کیلو متر بلك روز و در غیر این مورد هر سی و شش کیلو متر بکروز علاوه می‌شود نصف وزانه بر آن بلك روز بحساب می‌آید هر گاه قسمتی از مسافت جاده شوسه یا راه آهن باشد و قسمتی دیگر جاده شوسه یا راه آهن نباشد بهمان نسبت برمواعد قانونی اضافه خواهد شد.

ماده ۱۱۵ -- باخر ماده ۶۶۶ اضافه می‌شود. «مدت درخواست ابطال ده روز از تاریخ ابلاغ رای داور از طرف دادگاه است».

ماده ۱۱۶ -- باخر ماده ۶۷۴ اضافه می‌شود. «دادگاه ارجاع کننده و یا دادگاهی که صلاحیت رسیدگی باصل دعوی را دارد پس از رسیدن رای داور حق الرجعه داور را در صورت تقاضا وصول و در صندوق دادگستری تودیع می‌نماید و پس از گذشتن مدت تقاضای ابطال رای داور یا رد درخواست ابطال و قطعی شدن آن وجه مزبور بداور پرداخته خواهد شد. چنانچه رای داور باطل گردید دادگاه وجه مزبور را با صاحب آن رد می‌نماید».

ماده ۱۱۷ -- در ماده ۶۷۶ مدت یکماه اعتراض برای بده روز تبدیل می‌شود.

ماده ۱۱۸ -- ماده ۶۷۷ بطریق ذیل اصلاح می‌شود. «جز در محلهائی که آیین نامه تبدیل مال الاجاره بموقع اجرا گذاشته می‌شود در دعوی راجع بتخلیه عین مستأجره از قبیل دکان و مغازه دادگاه می‌تواند بدخواست یکی از طرفین دعوی را ارجاع بداور نماید مشروط بر اینکه درخواست مذکور از طرف مدعی در دادخواست و از طرف مدعی علیه در اولین جلسه بعمل آید».

ماده ۱۱۹ -- از ماده ۶۸۲ جمله (اعتراض بحکم غیابی) حذف می‌شود.

ماده ۱۲۰ -- ماده ۶۹۸ بطریق ذیل اصلاح می‌شود. «رسیدگی بدعوی اعسار برای معافیت از پرداخت هزینه مرحله نخستین و پژوهش در ضمن رسیدگی باصل دعوی بعمل خواهد آمد و برای اعسار از هزینه فرجامی بدادگاهی که حکم نخستین را صادر کرده است رجوع می‌شود و حکم دادگاه بدوی در مورد اعسار چه راجع بمرحله بدوی و چه مربوط بمرحله فرجامی در صورتیکه مبنی بر قبول اعسار باشد قطعی است و الا فقط قابل پژوهش است».

ماده ۱۲۱ -- از ماده ۶۹۹ جمله (یک نسخه را از دادخواست و مدارک اعسار بیوست آنرا برای دادستان) و جمله (و این حکم حضوری محسوب است خواه در رسیدگی نخستین یا در رسیدگی پژوهشی صادر گردد) حذف می‌شود.

ماده ۱۲۲ -- ماده ۷۰۳ بطریق ذیل اصلاح می‌شود. «در صورتیکه دعوی اعسار برای معافیت از هزینه مرحله فرجامی باشد جریان دادخواست فرجامی موقوف بتنبیحه دادخواست اعسار است».

ماده ۱۲۳ -- بماده ۷۲۸ ماده ۷۲۸ مکرر ملحق می‌شود.

«ماده ۷۲۸ مکرر -- هر کس مدعی خسارت مادی یا معنوی از دیگری باشد می‌تواند آنرا مطالبه نماید در اینصورت اگر خسارت معنوی باشد دادگاه بادر نظر گرفتن موقعیت علمی و اجتماعی و شغل و مقام و شخصیت شاکی و خصوصیات دیگر طرف را بغسارات مالی طبق تشخیص خود محکوم می‌نماید».

ماده ۱۲۴ -- ماده ۷۳۱ بطریق ذیل اصلاح می‌شود. «مرور زمان عبارت از گذشتن مدتی است که بموجب قانون پس از انقضاء آن برای کسی حقی ایجاد می‌شود. دارنده حق مزبور می‌تواند بیرو زمان استناد کند و دادگاه باید آنرا استماع و پس از احراز حصول مرور زمان با استناد آن رای دهد».

ماده ۱۲۵- ماده ۷۳۴ بطریق ذیل اصلاح میشود. «اگر دعوی نسبت بملکی اقامه شود اشخاصیکه در آن ملک ذینفع اند یا حقی دارند و متضرر میشوند میتوانند وارد دعوی شده و بر روزمان استناد نمایند هر چند طرفین دعوی استناد نکرده باشد.»

ماده ۱۲۶- ماده ۷۳۵ بطریق ذیل اصلاح میشود. «اگر مدیون طلب دائن را داده باشد نمیتواند به استناد اینکه مرور زمان حاصل شده آنچه را که داده مطالبه نماید.»

ماده ۱۲۷ شق ۴ از ماده ۷۴۰ حذف و بدیل ماده ۷۳۹ بعنوان شق ۶ اضافه میشود.
ماده ۱۲۸- شق ۵ از ماده ۷۴۱ بطریق ذیل اصلاح میشود. «دعاوی ناشی از معاملات از قبیل عیب و غبن و غیره از تاریخ وقوع معامله و در دعوی بطلان تقسیم از تاریخ تقسیم و در مواردیکه راجع به مستحق للغیر بودن مورد معامله است مرور زمان نسبت بر جوع مشتری بر بایع راجع بشن معامله و خسارات وارده از تاریخی شروع میشود که مستحق للغیر بودن مورد معامله بحکم قطعی ثابت شود و هر گاه مشتری شخصا از استحقاق غیر نسبت بمورد معامله مطلع شود مرور زمان از تاریخ اطلاع او از استحقاق غیر شروع خواهد شد.»

ماده ۱۲۹- ماده ذیل بعنوان ۷۷۱ مکرر اضافه میشود. «در دعوی حضانت طفل دادگاه مکلف است با توجه بدلائل و مدارک تقاضا بدون اخذ تامين دستور موقت برای نگاهداری طفل صادر نماید و همچنین در دعوی نفقه زوج و اولاد و ابوبن دادگاه مکلف است با اخذ تامين از مدعی دستور موقت بر تادیه تدریجی نفقه صادر کند و چنانچه دادگاه تشخیص دهد مدعی استطاعت تامين خواسته را ندارد میتواند از اخذ تامين صرف نظر کند. در موارد فوق رجوع دعوی بدآوری مانع از صدور دستور موقت نیست و از دتوری که دادگاه در موارد مذکور صادر مینماید طبق ماده ۷۸۳ رفع اثر نخواهد شد»
ماده ۱۳۰- با آخر ماده ۷۸۳ جمله زیر اضافه میشود «مگر در صورتیکه بواسطه رفع اثر از دستور موقت موضوع دستور موقت منتفی و یا خسارات جبران ناپذیری بطرف وارد شود.»
ماده ۱۳۱- مواد ذیل از قانون آئین دادرسی مدنی حذف میشود:

(۲۰ و ۱۵ مواد ۱۱۱ تا ۱۱۶ و ۱۲۴ و ۱۲۵ و ۱۳۸ و ۱۴۰ و مواد ۱۴۲ تا ۱۴۷ و ۱۵۰ و ۱۵۱ و مواد ۱۶۵ تا ۱۸۸ و ۱۹۶ و ۲۰۶ تا ۲۱۳ و ۲۷۵ و ۲۷۷ و ۲۸۰ و ۲۸۹ و مواد ۳۰۹ تا ۳۱۴ و ۳۱۸ و ۳۸۵ و ۳۹۲ و ۴۶۲ و ۵۱۲ و ۵۰۵ و ۵۲۵ و ۵۶۳ و ۶۱۹ و ۶۹۷ و ۷۰۱ و ۷۰۲ و ۷۳۲ و ۷۷۳.)

ماده واحده مصوب سال ۱۳۱۹ مریوط با اصلاح ماده ۵۸ قانون آئین دادرسی مدنی و ماده ۴۴ و ۵۸ قانون آمار و ثبت احوال مصوب ۱۳۱۹ و مواد ۲۸ و ۲۹ قانون وکالت مصوب ۱۳۱۵ و کلیه قوانین مخالف مواد قانون نسخ میگردد.

رویه دیوان کشور بر شکستن

در موردی که دادگاه انجام تحقیقات محلی را بدادگاه محلی که تحقیقات در آنجا بعمل میامده ارجاع نکرده است
ماده ۴۴۸ قانون آئین دادرسی مدنی

اداره اوقاف یکی از شهرتانا دادخواستی بخواسته اعتراض بر ثبت مقوم به . . .